

Piilosana (Samuli Aerikkalan seurapuhe)

Moi, ja oikein hyvää toukokuuta sinne vastaanottimien ääreen ja verkkoseurojen katselijoille.

Olen jo aika pienestä pojasta asti tykännyt tehdä ristikoita. Ne ovat hauskaa ajanvietettä: saa tavallaan laittaa aivot narikkaan, mutta kuitenkin on sellaista pohdittavaa. Nyt kun kouluja olen käynyt jo jonkin verran, sanavarasto on karttunut ja yleissivistystä tullut lisää, ja siksi ristikot ovat nykyään aika paljon helpompia kuin silloin pikkupoikana.

Jotkut ristikot ovat tietysti vaikeampia kuin toiset, mutta kyllä nekin sitten ratkeavat, jos pyytää vähän apua tai vaikka kurkkaa internetin puolelta vinkkejä. Itse ainakin teen joskus niin vaikkakin harvoin. Minulle kuitenkin semmoinen ristikoiden Goljatti on aina ollut Suomen Kuvalehden piilosana. Siinä on vain tyhjä ruudukko ilman vihjeitä, johon oikeat sanat on syötettävä oikeisiin kohtiin. Vihjeet ovat luettelona ruudukon alla: ne ovat sellaisia kryptisiä lauseita, joista oikea ratkaisu on osattava kaivaa. Sanat on siis ikään kuin piilotettu näihin lauseisiin, mistä tehtävän nimikin varmaan tulee.

No nyt kun on poikkeusolojen takia ollut vähän tekemisestä puutetta, niin vihdoinkin ja viimein koitin ratkaista tällaisen piilosanan. Aluksi se ihan sujui, ja sain ruudukkoon muutaman sanan, mutta sitten homma tyssäsi. Rupesi koko asia aika tavalla turhauttamaan. Ärsyttävintä oli se, että ongelma kun ei ratkennut, aivot jumittuivat miettimään vinkkejä vain yhdestä näkökulmasta, ja kiersin tavallaan kehää. Olin tavallaan luonut itselleni laatikon, jonka ulkopuolelta en osannut asiaa miettiä.

Minä kuitenkin huomasin, että kun piilosanan jätti hetkeksi pöydälle, teki jotain muuta ja kävi vähän pihalla tai vaikka nukkui yön yli, niin sitten, kun sen ääreen taas palasi, osasikin ongelmia katsoa uudelta kantilta. Yhtäkkiä ruudukkoon saikin syötettyä taas pari sanaa.

Toinen asia, jonka huomasin: kotona äiti ja isä kumpikin väittivät, etteivät he näitä piilosanoja osanneet ratkoa eikä heidän mielestään niissä ollut mitään järkeä. Siitä huolimatta minä koitin heille avata omia ajatuksiani siitä, miten vihjeet voisivat ratketa, ja mitä olin miettinyt. Usein jo se pelkästään, että oman ongelmani puhuin toiselle ihmiselle, saattoi auttaa. Huomasin omista ajatuksistani uusia puolia, ja yllättäen sainkin hommaa eteenpäin. Parikin kertaa kävi myös niin, että he osasivat antaa jonkun ratkaisun ruudukkoon, mutta hylkäsin heidän ideansa: Ajattelin, että ne olivat joko liian itsestään selviä tai kaukaa haettuja. Koin, etteivät he ihan tajunneet, miten piilosanaa ratkotaan. Lopulta kuitenkin heidän ehdotuksensa osoittautuivat täysin oikeiksi ratkaisuuksi, ja sain niellä ylpeyteni.

Kun seurapuheeni aihetta mietin, ja lopulta päädyin tekemään sen aiheesta Suomen Kuvalehden piilosanat, mietin, mitä olin oppinut. Opin ainakin sen, että joskus kannattaa antaa ongelman olla hetken aikaa: ottaa vähän happea, antaa asiaa muhia ja sitten yrittää uudestaan. Voi olla, että silloin saakin ongelman ratkaistua.

Toiseksi opin sen, että aina kannattaa pyytää apua rohkeasti – myös sellaisilta ihmisiltä, joista aluksi ajattelisi, etteivät he osaa ehkä auttaa. Asiaa saa ajateltua itsekin paremmin samalla, kun sitä purkaa jollekin toiselle. Monesti varmaan käy myös niin, että toinen ihminen osaa auttaa. Joskus apu tulee yllättävällä tavalla tai yllättävistä paikoista.

Tähän loppuun ajattelin keksiä oman piilosanan muille ratkaistavaksi, ja niin myös tein. Ensiksi kuitenkin vähän selitän, että miten tämä homma toimii.

Piilosanassa on siis tyhjä ruudukko ilman vihjeitä, ja vihjeet on annettu ruudukon ulkopuolella. Aina on ilmoitettu, montako kirjainta ratkaisusanassa on. Ratkaisu voi olla piilotettuna vihjeeseen esimerkiksi anagrammina, eli sanan kirjaimet on laitettu uuteen järjestykseen, jolloin muodostuu uusia sanoja. Sana voi olla vihjeessä myös esimerkiksi takaperin, tai pätkittynä osiin; tapoja on monia.

Annan pari esimerkkiä. "Lapsen tavaroille ja aurallesi valmistettava." Ratkaisussa on yhdeksän kirjainta, ja nyt voi huomata, että myös sanassa "aurallesi" on yhdeksän kirjainta. Koitetaan siis anagrammia. Kirjaamista saa sanan lelu, joka viittaisi lapsen tavaroihin. Kun jäljelle jääneet kirjaimet vielä järjestää, saadaan lopulta sana "lelurasia", joka on oikea ratkaisu.

Toinen esimerkki: "Se on sumua ja liikkumista vesillä", ja nyt ratkaisussa on viisi kirjainta. Oikea ratkaisu on "soutu". Joku voisi sanoa "se on sumua" omalla murteellaan näin: "so utu", ja tästä saatu soutu sopii myös kohtaan "liikkumista vesillä".

Nyt kun kaikki ehkä jollain tavalla ymmärtävät, miten piilosanan ratkaiseminen toimii, annan omakeksimäni piilosanan. Siinä on yksitoista kirjainta, ja vihje menee näin: "Tehtaan pauhussa kesän kaipuu halasi Aaron. Hiomakoneen vierestä hän etsimänsä löysi." Siitä vaan sitten ratkomaan!

Hyvää kevättä!